

A 6317

a Kéren Hajesztod
20
évek

A KEREN HAJESZOD 20 ÉVE

20 esztendő
az országépítés
szolgálatában

B u d a p e s t 1 9 4 1

A0314

Kiadja: A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének
Keren Hajeszod Szakosztálya.
Budapest, Király-u. 93. I. 15.

Felelős kiadó: Dr. László István.

Váradi Béla „Forum” nyomdája, Budapest, VI., Aradi-utca 38.

1.) A Keren Hajeszod fejlődése és feladatai.

Amikor a Londonban 1920 júliusában tartott történelmi Cionista Konferencián napirendre került Palesztinának a zsidó tömegtelepítés alapján való felépítése, akkor alapították meg a **Keren Hajeszodot, mint a Cionista Szervezet palesztinai tevékenységének elősegítésére szolgáló központi pénzügyi alapot.**

A Keren Hajeszod alapgondolata a következő:

A népünk feltámadásának eszméjéhez és az Ország megváltásának gondolatához hűséges adományozó vagyona és jövedelme arányában évenként önkéntesen megadóztatja önmagát s adóját felajánlja az országépítés céljaira.

Fennállásának 20 éve alatt a Keren Hajeszod megteremtette a feltételeket arra, hogy Palesztinában egészséges s gazdasági és kulturális életében a fejlődöttebb közösségekhez sorolható zsidó település, a **Jisuv** fejlődjék ki; gondoskodott a chalucok előkészítéséről és Palesztinába való vándorlásukról; számtalan új telepítési pontot állított fel s megerősítette a zsidó mezőgazdaság intézményeit; kezdeményezőként hatott befolyásával és segítségével olyan nagyszabású munkálatok megindításánál,

amelyek az ország fejlődését kedvezően befolyásolták; támogatta és gyarapította az iskola-hálózatot és a kultur-intézményeket, a kisdé-óvóktól a héber egyetemig; hatalmas összegeket fektetett be közmunkákba és házépítési munkálatokba, amelyek ezernyi munkáskezet foglalkoztattak és megváltoztatták az ország képét; előmozdította a városi telepítés fejlődését és meggyökeresedését, a kereskedelmet, ipart és kézműipart; előteremtette azokat az összegeket, amelyek az átfogó politikai tevékenység vezetéséhez szükségesek voltak s ezáltal megerősítette helyzetünket az országban; jelentős tevékenységet fejtett ki a Jisuv biztonsága érdekében.

A Keren Hajeszod 20 éves fennállása alatt elért eredményei láttára elmondhatjuk, hogy alig van ma az országban egy kis zsidó település is, vagy akármilyen kulturális, vagy gazdasági tevékenység, amelyet a Keren Hajeszod ne támogatott volna létrejöttében, fejlődésében és megszilárdulásában.

2.) A Keren Hajeszod és a zsidó világ.

A központból, amely kezdetben Londonban volt és 1926 végén költözött át Jeruzsálembe, a Főiroda kapcsolatba lépett a világ minden pontján szétszórt zsidó településekkel. A Keren Hajeszod küldöttei — köztük a cionista mozgalom vezetői és szóvivői — számtalanszor körüljárták a földgolyót és munkájukat 60 országban végezték. Nemcsak adakozásra birták rá az embereket, hanem népünk megváltásának hirdetői voltak Izrael szétszóratásban élő fiainál. Talpraállították a népet és megerősítették jövőjébe vetett hitét és reménységét. A Főiroda 12 nyelven, milliós példányszámban füzeteket, folyó-

iratokat, stb. adott ki, azokon a felvilágosító s propaganda-iratokon kívül, amelyeket helyi szervei nyomattak oly sok nyelven. Ennek az átfogó és mélyen gyökeret vert tevékenységnek eredményeképp a zsidó újjászületés mozgalma is megerősödött a világ minden részében szervezetileg és a gondolat szétáradásával.

3.) A mezőgazdasági telepítés.

A Keren Hajeszod első és lényegbevágó feladatának a zsidó újjászületés, a zsidó nép és országa feltámadása gondolatának szolgálatát tekintette és megtalálta erre az eszközt a zsidó népnek **saját földjén** egészséges életbe való visszatérése által. A mezőgazdasági telepítés, amelyet az oroszországi bevándorlók indítottak meg a XIX. század utolsó évtizedeiben, legyengült állapotban volt abban a korban, amikor a helyzet változása új és ragyogó perspektívákat nyitott meg a Palesztina felépítésére vágyódók előtt.

1921—27 között a Keren Hajeszod annak a munkájának megvalósításához látott, amely mezőgazdasági telepítő munkájában a legfontosabb: ebben az időben vette birtokába a zsidó nép Émek Jezreélt. Ez idő alatt **34 új telep létesült** Émek Jezreélben, a Jordánon túl, Jeruzsálem körül és az ország többi részében. Ebben a periódusban a Keren Hajeszod tevékenységi körébe tartozó település **127.000 dunamon 5053 lelket számlált.**

Újabb szélesebbkörű település időszaka kezdődött 1934-ben, annak a tervnek megfelelően, amelyet a XIX. Kongresszus fogadott el: 2300 családot telepítettek le Émek Chéferben, Sáronban, Judeában, Émek Jezreélben és a Jordán

völgyében. Ezt a tervet majdnem teljesen végrehajtották 1939 végéig és az eredmény **137 új telep.**

Hősiességtől és teremtő munka fényétől ragyogó fejezet íródott a település történetében a zavarások esztendei alatt. **60 új telep** emelkedett, közülük **44 teljesen, vagy részben a Keren Hajeszod segítségével.** A mezőgazdasági telepítésben mindenkor otthonra találtak a zsidó munkások, a Jisuv akármelyik köréhez, világnézeti irányához tartoztak is.

A Keren Hajeszod résztvett a német zsidók telepítési osztályának munkájában 155.000 LP-vel. Ennek a hivatalnak égisze alatt alakult meg a RASSCO-Társaság, hogy a középosztály telepítését előmozdítsa s ez a társaság emelte s fejlesztette tovább Kfar-Sömarjahu, Szödé-Warburg, Savé-Cion és Béth Jicchak telepeket.

A mezőgazdasági telepítés előmozdítására a Keren Hajeszod különböző társaságokat alapított. **Társul hívta és vette a magántőkét a nemzeti tőke mellé a telepítő munkában.** E társaságok közül a legfontosabb a PASA, amelynek célja, hogy a mezőgazdasági telepítést kölcsönök nyújtásával előmozdítsa. E társaság alaptőkéjét a Keren Hajeszodtól kapta. Hasonló módon jelentékeny összegeket fektetett be a Keren Hajeszod olyan társulatok alapításába, amelyek a vízkutatást és az öntözés rendbehozatalát tűzték ki céljukul. Ilyen társaságok az Émek, Gilboa, Mökört, Jizróél, Somron és a Vízellátási rt. öntözési társulatok, melyek Erec Jiszrael minden fontosabb táján ott működnek már.

Nagy összegeket adott ki a Keren Hajeszod falusi lakásépítés céljaira, részvételével alakult a **Falusi Házépítő rt.**

A Keren Hajeszod által alapított társaságok között meg kell említeni még a **Hule-mocsárvidék koncessziójának kihasználására alakult társulatot is**, amelynek célja, hogy a Hule-völgyet telepítésre alkalmassá tegye.

A **Mezőgazdasági Kísérleti Állomást** teljesen a Keren Hajeszod tartja fenn s e nagyfontosságú intézmény felszerelésére, épületeire és szükségleteire a Keren Hajeszod állandóan jelentékeny összegeket fordít.

A mezőgazdasági telepek száma Erec Jiszraelben 257, közülük 115 kolónia 30.200 főnyi népességgel a Keren Hajeszod tevékenységi köréhez tartozik.

1940 június 30-ig a Keren Hajeszod a **mezőgazdasági telepítés céljaira LP 2,924.000-t fordított, összkiadásainak 31.3%-át.**

4.) Előkészítés és bevándorlás.

Szétágazó tevékenység folyt a Keren Hajeszod révén Erec Jiszraelben és a diaszpórában, hogy előkészítsék zsidó tömegek szervezett bevándorlását. A Keren Hajeszod hachsarákat tartott fenn a zsidó világ különböző részeiben, 30 ország Palesztina-Hivatalát támogatta s a palesztinai Bevándorlási irodákat s segített a bevándorlóknak, amíg útban voltak Erec Jiszrael felé s amiután odaérkeztek. Felépítette s fenntartotta a bevándorló otthonokat, gondoskodott arról, hogy a bevándorlók orvosi segítségben részesüljenek, s támogatta őket munkakeresésükben.

A 20 év alatt 326.000 lélek vándorolt be a „hivatalos” adatok szerint. A bevándorlás és előkészítés szükségleteire LP 1,099.000-t adott ki a Keren Hajeszod, kiadásainak 11.8%-át.

5.) Házépítés és közmunkák.

Annak a hatalmas tevékenységnek, amelyet a Keren Hajeszod anyagi eszközeiből ezen a téren kifejtettek, két célja volt. Az egyik, hogy közvagyonot jelentő értékeket teremtsen és a másik, hogy új munka- és megélhetési forrásokat nyisson. A gazdasági válság éveiben építő módszerekkel küzdöttek a munkanélküliség ellen, különböző közmunka-tervek s városi és falusi lakásépítési munkaprogrammok megvalósításával.

A Keren Hajeszod támogatásával **speciális házépítőtársaságok** is alakultak, mint például a „Falusi Munkáslakásépítő Társulat”. A „Bicur” társaság is, amelynek célja az egész gazdasági életben számottevő és közfontosságú munkák elvégzése, részvénytőkéjének 70%-át a Keren Hajeszodtól kapta.

A **telavivi kikötő** kezdeményezői közt is ott van a Keren Hajeszod az **Ocar Mifalé Jam**-társaság megalapításában való részvételével. A Keren Hajeszod segítségével új munkalehetőségek keletkeztek az ország kikötőiben, a hajóépítésben és a belvízi és tengeri halászatban.

Közmunkákra s építkezésekre a Keren Hajeszod LP 1,025.000-t fordított, költségvetése 11%-át.

6.) Városi telepítés, ipar, kereskedelem.

A magántőke által végrehajtott nagy vállalkozásoknál, amelyek az ország gazdasági fejlődésének nagy lendületet adtak, segítőtársaként ott állt a Keren Hajeszod is. A Pinchasz Ruthenberg alapította **Palesztinai Elektromossági Vállalat** megindulásakor a Keren Hajeszod 100.000 fontnyi részesedést vállalt, s közreműködött a **Palestine Potash Co** alakulásánál is, amely a Holt-tenger

ásványkincseit aknázza ki. Az **Allalános Jelzálogbank**, amelyet a Keren Hajeszod alapított a városi és külvárosi építkezés központi hitelszervéül, 1939 végéig **475.000 font** névértékű elsőbbségi s törzsrészcényt bocsájtott ki és **2,740.000 font** névértékű **záloglevelet**. A **Palestine Land Development Co**-nál, amely a cionizmus földvásárlási tevékenységének központi szerve, LP 27.000-t investált a Keren Hajeszod. Az American Zion Commonwealth munkájába LP 160.000-t fektetett be a Keren Hajeszod. A társaság 120.000 dunamnyi földet vásárolt meg s ez, a társulat anyagi erejének meggyengülése folytán, veszélyben forogott, míg a Keren Hajeszod segítségével nem biztosította, hogy ez az értékes terület zsidó tulajdonban maradhasson.

A kereskedelem és ipar fejlesztésében a Keren Hajeszod a Jewish Agency **kereskedelmi és ipari osztálya** által átfogó tevékenységet fejtett ki, aminek következtében a vas-, kő- és márványiparban, a famegmunkáló- és butoriparban, a textil-, élelmiszer-, dohány- és kémiai iparban különböző üzemek létesültek; az iparosok s kézművesek számára kölcsön-alap létesült; a gazdasági élet fejlesztésére két fontos intézmény kezdte meg működését: a **gazdaság-kutató intézet** és a **külkereskedelmi intézet**. Az 1936—39 tartó zavargások idején, amikor az iparvállalatok s kézműipar a hitel hiánya miatt szenvedtek, segítségükre sietett a Jewish Agency kölcsön-alap és bankkölcsönök felvételét lehetővé tevő kezességi alap felállításával. Ilyen kölcsönöket kaptak iparvállalatok, kézműiparosok, kereskedők, városi s falusi segélyegyletek.

A városi telepítés ipar és kereskedelem ügyét a Keren Hajeszod 20 éve alatt LP 736.000-rel, kiadásai 7.9%-ával dotálta.

7.) Nevelés- és közművelésügy.

A palesztinai héber iskolahálózat minden ága a Keren Hajeszod anyagi támogatása mellett nőtt és fejlődött. **1922-től 1932-ig a Keren Hajeszod viselte** a palesztinai héber **iskolaügy** fenntartásának **anyagi terheit**. Ez idő alatt LP 1,280.264-t fordított a nevelésügy támogatására. (63⁰/o-ot a népiskolák, 14.5⁰/o-ot a középiskolák, tanítóképzők, s szakiskolák, 10⁰/o-ot a kiseddóvók, 11.5⁰/o-ot a különféle iskolai intézmények s kulturális munka támogatására fordított.) A palesztinai zsidó település fejlődésével **1933-ban** átvette az iskolákat a **Vaad Leumi**, a nemzeti tanács, a palesztinai zsidóság önkormányzati testületének (Köneszet Jiszrael) végrehajtó szerve. De ezután is támogatta a Keren Hajeszod a Vaad Leumi iskolahálózatát s 1933-tól 1940 június végéig **199.979** fontot adott szubvencióként az iskoláknak. A jeruzsálemi **Héber Egyetemnek** 1939. végéig LP 67.817 s a haifai **Technikumnak** LP 58.233 támogatást adott a Keren Hajeszod.

Különböző nevelésügyi és kulturális intézmények is támogatást nyertek a Keren Hajeszodtól, így a bensemeni gyermekfalv, a haifai tengerészeti iskola, a Hisztadrut s a Hapoel-Hamizrachi, valamint a német bevándorlók egyesületének kulturbizottságai, a Habima és az Ohel színházak s a palesztinai (Hubermann-féle) szimfonikus zenekar. A Keren Hajeszod két kulturális alapítványt létesített s tart fenn, a Bialik- s a Kuk-alapítványt. Az iskolahálózathoz ma **407** intézet tartozik (1920-ban 110), a tanítók száma **2.157** (1920-ban 584), a növendékeké **56.056**, (11.220).

A húsz év alatt e tárcára LP 1,699.000-t fordított a Keren Hajeszod, összkiadásainak 18.2⁰/o-át.

8.) Közegészségügy, népjólét.

Ezen a téren főleg fennállásának első éveiben tevékenykedett a Keren Hajeszod, a Hadasszának és a Kupát Cholim-nak, az **Általános Betegsegélyző**-nek nyújtott támogatásaival.

Az utóbbi időben résztvett a Keren Hajeszod minden szociális segítő munkában, amelyet az úgynevezett illegális bevándorlók tettek első-sorban szükségessé.

20 év kiadásai LP 375.000-re rugnak, 4%-nyi magasságban.

9.) Nemzeti szervezet s közbiztonság.

A húsz esztendő folyamán a politikai helyzetben jelentős változások történtek. Várt és nem-várt események okoztak megrázkódtatást a jisuv helyzetében. Akik a zsidó nép hajójának kormányánál álltak, állandóan jelentékeny tevékenységet fejtettek ki a világ központjaiban. Komoly felvilágosító munkát folytattak, amely sok barátot szerzett művünknek, kik a palesztinai ország-épfítést saját ügyüknek tekintik.

A Jewish Agency a zavargások kitörésétől fogva foglalkozott a Jisuv életének és vagyonának megvédésével és a rendkívüli időkben szükségessé vált segélynyújtással is.

A nemzet és biztonsági szervezésre és rendkívüli segélyezésre az Agency **738.000 fontot fordított.**

Vallási és tradicionális szükségletekre (a vallásos zsidóság külön telepein kívül) a Keren Hajeszod **121.000 fontot** adott ki.

Egészbenvéve a nemzeti és biztonsági szervezésre, valamint vallási célokra 859.000 fontot fordítottak, az összkiadás 9.2%-át.

10.) Külömfélék.

Az „útban levő állam“ adminisztrációja, amely tulajdonképpen már az egész állami, kulturális és gazdasági életet irányította, a sokoldalú feladatoknak megfelelő apparátust igényelt. A Jewish Agency adminisztrációjára, **kamatok fizetésére** és egyéb kiadásokra a Keren Hajeszod 20 éves fennállása alatt **623.000 fontot adott ki**, az országépítésbe befekertetett összeg **6.6%-át**.

Összefoglalás.

Palesztina a zsidóság legnagyobb teremtő hőstette marad minden időben. Félmilliónál több zsidó épített itt magának új és produktív munkán alapuló otthonot. Az ország mezőgazdasági, kereskedelme, ipara ma már igen bonyolult és fejlett gazdasági szervezetté nőtt.

Ezt a szervezetet **egyetlenegy fogaskerék** hozta mozgásba és tartja mozgásban — a Keren Hajeszod, a Palesztina Ujjáépítési Alap. A **kétszázötvenmillió** pengőnyi Keren Hajeszod — investíció volt annak a nemzetgazdasági folyamatnak a hajtóereje, amelynek során mintegy harmadfélmilliárd pengőt fektetett be Palesztinában a magántőke. Minél többet végezhet el a Keren Hajeszod az előkészítő munkából, annál nagyobb lesz a Nemzeti Otthon befogadóképessége s annál nagyobbak a vándorlásra kényszerült zsidóság lehetőségei, hogy otthonra találjon ezen a földön.

A fogaskeréknek nem szabad megállnia.

E rövid beszámoló keretében, mely 20 évi építő és teremtő munkánkról szól, csak a dolgok lényegét lehetett elmondani nagy általánosságban, nem térve ki különböző, nem kevésbé fontos részletekre, amelyek szintén egy-egy állomást jelentenek megvalósításunk útján. De a már megemlített tények is elegendően bizonyítják, milyen nagy feladatok várnak a Keren Hajeszodra, mely az országépítés sarokköve volt és marad, hatalmas alapja az építő és alkotó munka céljait megvalósító zsidó Palesztinának.

A Keren Hajeszod kiadásai 20 év alatt.

I. Mezőgazdasági telepítés	LP 2,940.000	31.3 %
II. Bevándorlás	„ 1,099.000	11.8 %
III. Házépítés és közmunkák	„ 1,025.000	11.0 %
IV. Városi telepítés ipar, kereskedelem	„ 736.000	7.9 %
V. Nevelés- és közművelődésügy	„ 1,699.000	18.2 %
VI. Közegészségügy, népjólét	„ 375.000	4.0 %
VII. Nemzeti, vallásos és közbizonsági intézmények	„ 859.000	9.2 %
VIII. Különfélék	„ 623.000	6.6 %
Osszesen:	LP 9,356.000	100 %

I. ELTÁROZVA

2011 OKT 11